

/Mar ko

Jär vi kallas

Sano

Siltala

jot a kin

ka un ista

|S|a|n|o
|j|o|t|a|k|i|n
|k|a|u|n|i|s|t|a

Mar|ko
Jär|vi|kallas
|San|o
|jot|a|kin
|ka|un|is|ta

novelleja

KUSTANNUSOSAKEYHTIÖ SILTALA | HELSINKI

Suomen kulttuurirahasto on tukenut
tämän kirjan kirjoittamista.

2. painos

© Marko Järvikallas 2021

ISBN 978-952-234-814-2

BoD, 2024

Sisällys

Naapurit 7

Kivenheittäjät 40

Alkukantaisia aavistuksia 54

Palohälytys klo 14.08 78

Vaimoni on nukkunut täällä 110

Kaikki on taas hyvin 125

Eksyneet 168

Huoltomies 190

Parantaja 203

Pieni levähdys 241

Naapurit

1.

Hurahdimme näihin turvakameroihin Timin myötä. Koira oli nuori, ymmärsihän sen. Teki tuhoja keittiössä, olohuoneessa ja eteisessä. Makuuhuoneessa ei, koska oven sai kiinni. Timi järsi pöydänjalkaa, levitti roskapussien sisällön lattialle, söi pilalle yhden maton ja yhden sohvatyydyn. Päätimme rajata sen liikkumatilaa päivisin. Mieheni ei kuitenkaan halunnut sen nukkuvan sängyssämme, joten makuuhuone ei sopinut tarkoitukseen. Itse en olisi ollut niin tarkka, päästin usein salaa Timin makaamaan viereeni. Päädyimme rajaamaan keittiön. Toki se oli nuoren koiran kannalta ikävä ratkaisu. Se joutui viettämään useita tunteja pienessä tilassa lauman muiden jäsenten poissa ollessa. Pehmittelin huonoa omatuntoa ajatuksella, että Timi nukkui kuitenkin suurimman osan yksinoloajastaan. Ja jätimmehän sille aina suuren määrän virikeleluja ja luita järsittäväksi. Nikkaroimme mieheni kanssa aidan, tai oikeastaan pienen portin. Suunnittelimme sen taidokkaasti. Kotona ollessamme portin sai käännettyä sa-

ranoiden varassa kätevästi seinää vasten. Se ei ollut kovin kaunis, mutta ajoi asiansa. Sitä paitsi uskoimme tilanteen olevan väliaikainen. Koira kasvaisi ja pääsisi eroon pentuvaiheesta.

Aita ei pidätellyt Timiä.

Koira ei päässyt aidan yli. Se ei mahtunut aidan raoista. Portin hakanen oli sen ulottumattomissa. Silti töistä palatessamme Timi juoksi iloisena, häntäänsä heiluttaen meitä vastaan. Se oli jälleen, käsittämättömällä tavalla, onnistunut pakenemaan keittiöstä ja ottamaan koko asunnon käyttöönsä. Tyyny oli revitty riekaleiksi. Puhelinjohdot riivitty irti seinänvierustalta. Mieheni vaelluskenkä oli täynnä hampaanjälkiä jotka eivät luvanneet hyvää gore texille.

Silloin mieheni sai idean turvakamerasta.

Vertailimme eri malleja ja päädyimme halpaan, yksinkertaiseen ratkaisuun. Hain kameran liikkeestä ja asensimme sen niin että sen kautta näki keittiöön. Taisimme olla aika innoissamme. Makasimme illalla sängyssä ja katselimme tietokoneen ruudulta tyhjää keittiötä. Tuntui kummalliselta. Tein myös täysin spontaanin teon: nousin vuoteesta ja menin keittiöön. Istuin pöydän ääreen. Mieheni katsoi minua makuuhuoneesta. Käännyin suoraan kameraan. Yritin pysyä vakavana. Se oli vaikeaa. Tämä oli kai jollain tavalla kiihottavaakin, koska rakastelimme pitkästä aikaa sinä yönä. Emme uskaltaneet puhua asiasta aivan suoraan, mutta oli selvää että turvakameran käyttömahdollisuudet innostivat meitä monella tavalla.

Timin arvoitus ratkesi.

Katsoimme tallenteen ja olimme tikahtua nauruun. Vain

hetkeä sen jälkeen kun olimme jättäneet jäähyväiset Timille ja poistuneet asunnosta, se työnsi kuonolla keittiön pikkujakkaran aidan viereen. Se nousi kepeällä loikalla jakkarakalle. Ponnistaessa aidan ylitse, se potkaisi takajaloilla jakkaraa niin että se luiskahti takaisin omalla paikalleen. Fiksu koira, nauroimme. Miten sattuihin että saimme näin älykkään ja luonteikkaan koiran. Olimme samaa mieltä: Timi ansaitsi vapautensa. Asunto oli yhtälailla sen kuin meidänkin. Se asui täällä. Päätimme siitä lähtien sietää materiaaliset tappiot. Piilottaisimme vain tarkemmin sen mihin emme missään tapauksessa halunneet pikkupedon hampaiden ylettyvän. Purimme aitarakennelman. Mieheni ajatteli, että voisi myöhemmin ottaa koiran mukaan työpaikalle. Sen pitäisi vain hiukan aikuistua.

Olimme yhtä mieltä asioista. Vitsailimme. Samat jutut huvittivat meitä. Opettelimme, hiukan hämillämme, koskettamaan jälleen toisiamme.

Miten meistä oli yhtäkkiä tullut näin onnellisia?

2.

Naapurimme eivät olleet onnellisia. Tosin sen saimme tietää vasta myöhemmin.

Olimme tutustuneet heihin kiirehtimättä. Pieniä tervehdyksiä. Lyhyitä juttutuokioita. Sitten vähän pidempiä, helpompia kun tiesi jotakin toisen elämästä. Lopulta kutsuin heidät lasilliselle luoksemme. He ovat nuoria, olemme vanhuksia heihin verrattuna, jaamme erilaisen elämänhistorian ja ehkä elämäkatsomuksenkin, mutta tulimme silti

hyvin toimeen. Mieheni kattava levyvalikoima – pääasiassa 70-luvun progressiivista rockia – teki vaikutuksen naapurinmieheen. Hän käänteli innosta huokaillen reunoistaan kuluneita levynkansia, ja jakoi mieheni kanssa anekdootteja sävellystyöstä, äänityssessioista ja villistä elämästä Amerikan mantereella. Kuuntelimme musiikkia siinä määrin kovalla volyymilla, että pelkäsin toisen naapurimme, nuhjuisen konservatiivin, hermostuvan. Vähän ennen heidän lähtöään taisimme vähän tanssahdellakin. Työnsimme pöydän ja nojatuolin sivuun ja läikytimme viiniä matolle. Sen illan jälleen tunsimme olevamme kuin vanhoja ystäviä. Vierailimme myös heidän luonaan. Heidän asuntonsa oli pohjaratkaisultaan identtinen meidän asuntomme kanssa, mutta tunnelma oli toinen, tuntui kuin olisi astunut eri maailmaan. Nuorekkaat, huolettomat ratkaisut värien käytön ja huonekalujen suhteen loivat rosoisen, mutta viihtyisän atmosfäärin. Naukkailimme ouzoa ja kuuntelimme Nirvanaa. He olivat viikko sitten palanneet Kreikan matkalta. Naapurin mies asetti käden vaimonsa hartioille, ele oli yksinkertainen ja luonnollinen. Lämmin käsi tuntui varmasti ihanalta paljaalla iholla. Siihen aikaan en olisi voinut kuvitella mieheni tekevän noin muiden läsnä ollessa. He näyttivät valokuvia matkalta. Ne olivat pääasiassa naisen ottamia. Hän harrasti valokuvausta, oli sitä opiskellutkin, haaveili kai ammatista alalla. Kuvat olivat teennäisen taiteellisia, eikä niiden pohjalta syntynyt mielikuvaa tai tunnekokemusta matkan kohokohdista. En tietenkään sanonut mitään, mitäpä minä valokuvauksesta ymmärsin.

Black Flag oli hieman liian rajua minun musiikkima-kuuni, joten käytin tupakanhakureissua verukkeena het-ken vetäytymiselle.

Kiivastempoinen rumpukomppi kuului porraskäytävään. Olin hieman humalassa. Menin kotiin. Timi oli niin riemuissaan, että liukasteli lattialla. Kuulin musiikin vai-meana, tunnistamattomana. Olin kuulevinani mieheni nau-runkin. Tuntui kummalliselta. Niin kuin kuuntelisi oman elämänsä ääniä.

Katsoin ulos ikkunasta. Huimasi, ouzo teki temppujaan. Otin tukea ikkunankarmista. Näin miten mies ulkoilutti mustaa, vantteraa koiraa. Ehkä se oli labradorinnoutaja. He tulivat nurmialueelle ja mies päästi koiran vapaaksi. Kun keltainen tennispallo ilmestyi miehen taskusta, mi-kään ei enää pidätellyt koiraa. Sen eleet viestivät niin täy-dellistä iloa, että kyyneleet kohosivat silmiin.

Palasin naapureiden asuntoon.

Musiikkilaji oli vaihtunut. Valinta oli selvästikin miehe-ni. He olivat enemmän humalassa kuin lähtiessäni. Menin parvekkeelle tupakoineni. Nainen seurasi minua.

– Mä en tiennyt että sä poltat, sanoin ja vein palavaa tu-litikkua lähemmäs häntä.

– En mä poltakaan. Tänään vaan. Tästä tulee kyl kauhee olo.

Katsoimme ikkunan lävitse miehiä.

Naapuri selitti miehelleni jotakin kiihkeästi. He viihtyi-vät ikäerosta huolimatta hyvin keskenään. Nainen ei liiko-ja udellut. Ei kysynyt oliko meillä lapsia. Ei, ei ollut. Työ-paikoista olimme sentään kertoneet, mutta kukaan ei teh-

nyt sillä tavalla kiinnostavaa työtä että siitä olisi riittänyt keskusteltavaksi. Naisen välinpitämättömyyden olisi voinut tulkita tyylydeksi, mutta sen verran olin oppinut häntä tuntemaan, että tiesin sen olevan osa hänen temperamentiaan. Yritin ymmärtää mistä hänen tyyliinsä syntyi. Otsatukka leikattuna tuolla tavalla epätasaisen lyhyeksi, vaatevalinnat jotka olisivat näyttäneet kenen tahansa muun päällä naurettavilta. Nuokin siniset housut. Leikkauksen täytyi olla peräisin jostain 80-luvun massatuotannosta. Hän oli omalla originellilla tavalla tyylikäs. Hartiat tosin sillä tavalla eteenpäin lysisssä, että asentoa teki mieli korjata. Yritin hahmottaa hänen näkökulmaansa elämää ja maailmaa kohtaan, mutta aina kun luulin saavani jostain kiinni, hän yllätti. Ikäni puolesta olisin voinut olla hänen äitinsä. Mutta en ollut. Olin hänen ystävänsä, jonka kanssa hän ja hänen miehensä viettivät mielellään vapaa-aikaa.

Katsoimme taas miehiämme.

Nyt he olivat hiljaa, molemmat nojasivat päätä taaksepäin, kuuntelivat jonkun narkkarin kitarasooloa, olivat niin huvittavan näköisiä että nauroimme itsemme kyyneliin.

3.

Käytimme paljon yhteistä aikaa erilaisten valvontajärjestelmien tutkimiseen. Lähetimme kesken työpäivän toisillemme linkkejä eri vaihtoehtoista. Kun puhelimeen tai sähköpostiin kilahti uusi viesti, olin innoissani kuin nuori tyttö joka saa rakkauskirjeen salaiselta rakastajalta. Viestit eivät loppuneet lyhyeen, uusia tuotteita ilmestyi mark-

kinoille nopealla tahdilla. Niiden ominaisuudet olivat monipuolisia verrattuna ensimmäiseen kameraamme, joka oli paljastanut Timin ainutlaatuisen älykkyyden. Emme puhuneet uudesta harrastuksesta muille. Sopimus oli sanaton, mutta alusta alkaen oli selvää että tämä oli meidän salaisuutemme. Meidän juttumme, ei kenenkään muun. Säästimme rahaa. Panimme palkoistamme sivuun sen minkä pystyimme. Oli ihmeellistä kokea tällaista. Avioliittomme ei ollut koskaan ollut niin avoin ja luottamuksellinen.

Päädyimme ammattilaistason valvontajärjestelmään johon kuului kuusi kameraa. Sijoitimme ne eteiseen, keittiöön, olohuoneeseen, makuuhuoneeseen, kylpyhuoneeseen ja vaatehuoneeseen. Näin ne kattoivat kaikki asuntomme sisätilat. Kamerateat oli lähtökohtaisesti suunniteltu huomaamattomiksi, mutta teimme myös kekseliäitä naamiointiratkaisuja, jotka huvittivat meitä kovin. Ideoin esimerkiksi vanhasta kesähatusta ovelan piilon. Kukapa arvaisi että hatussa olevasta reiästä tuijotti kameran silmä, joka näki niin päivällä kuin infrapunaominaisuutensa ansiosta täydessä pimeydessäkin. Kaksisuuntainen mikrofonimme mahdollisti paitsi asunnon kuuntelemisen, myös keskustelun. Etähallintaohjelmistot toimivat kännykän tai tietokoneen näytöltä. Saatoin jutella kesken työpäivän Timille mikrofonin avulla. Koiraparka käänteli päätään ja näytti hassulta. Lopulta se tottui ääneeni ja sai siitä lohtua pitkiin yksinäisiin päiviin. Kytkimme tietoverkkokaapeleita, kiinnitimme kameroita, teimme erilaisia testejä. Käytimme kaiken vapaa-ajan uuteen harrastukseen. Saatoimme istua viikonloppuisin läheisessä kahvilassa ja katsella

sieltä kotiamme. Talo, jossa asuimme, tuntui omalta. Huoneisiin ja esineisiin palasi jälleen se merkitys joka niillä oli ollut silloin kun muutimme tänne, kun kaikki oli uutta ja jännittävää. Timin touhujen seuraaminen oli kiinnostavaa ohjelmaa, mutta tyhjän asunnon katsomisessa ja kuuntelemisessa oli jotakin kovin rauhoittavaa. Katsoin pitkiä aikoja vaatehuonetta, vaatteitamme hyllyillä ja henkareissa. Vaatteet kertoivat tarinaamme. Olimme ympäröineet itsemme materiaalilla, josta oli tullut osa meitä.

Jos jommallakummalla oli vapaapäivä, toisella puolestaan työvuoro, olimme järjestelmän välityksellä yhteydessä toisiimme. Sain ihmeellistä tyydytystä katsoessani päiväunia nukkuvaa miestäni. Miten hellyttävältä hän näyttikään käpertyessään shaalin alle sohvan selkänojaa vasten. Saatoin auttaa häntä ruoanlaitossa antamalla ohjeita. Ja juuri mikrofoniin välityksellä kuulin hänen ensi kertaa sanovan ääneen että hän rakastaa minua. En koskaan epäillyt hänen tunteitaan, siitä ei ollut kysymys, hänelle oli vain kiusallista, lähes mahdotonta pukea tunteita sanoiksi. Sinä päivänä hänellä oli vapaata, hän kuivasi itseään suihkun jäljiltä, pyyhkäisi huurun pois kylpyhuoneen kamerasta ja sanoi: minä rakastan sinua.

Sain huomautuksen työpaikalla. Se oli aiheellinen, en keskittynyt tehtäviini, asiakas teki valituksen. Käytin aikaa liikaa aikaa asuntomme etäkatsoamiseen. Minusta oli tulossa addikti. Kun eräs kollega näki pienen vilahduksen videokuvasta, kerroin heti ummet ja lammet nuoresta villikokoirasta, eroahdistuksesta, haukkumisesta, naapuri-

sovusta ja muusta asiaan kuuluvasta. Häntä ei olisi voinut vähempää kiinnostaa minun koiraongelmani.

Halusimme enemmän.

Timin seuraaminen oli yhä mielenkiintoista, mutta enalta arvattavaa. Koira aikuistui. Pahimmasta kriisistä, hampaiden kasvun aiheuttamasta kutinasta ja eroahdistuksesta oltiin pääsemässä yli. Soitin naapurillemme kesken päivän. Pyysin apua koiran ulkoilutuksessa ja ruokinassa. Valehtelin että olimme mieheni kanssa molemmat joutuneet jäämään yllättäen ylitöihin. Naapurimme pitää eläimistä, erityisesti Timistä, joten hän suostui heti. Olin jo aiemmin antanut hänelle avaimen siltä varalta että joskus tulisi jotakin.

Parkkeerasimme paikkaan, jossa ei ollut vaaraa että nainen ilmestyisi Timin kanssa sinne. Odotimme läppäri avoimena autossa. Kuljetin kättä mieheni niskaa pitkin. Hän katsoi minua ja näytti kiihtyneeltä. Jännitti sekin oliko kameroiden naamiointi riittävä tositilanteessa. Vihdoin odotus palkittiin. Järjestelmä ilmoitti että asuntoon oli tunkeuduttu. Naapuri tuli yksin. Olimme salaa toivoneet että myös mies tulisi. Kaikki oli hetkessä ohi. Nainen otti vastaan Timin ylitsepuksuavan ilon. Puhui lempeästi lässyttäen koiralle. Asetti sitten valjaat koiran vatsan alitse ja he lähtivät ulos. Postilaatikko kilahti kovaäänisesti oven sulkeutuessa. Sitten tuli taas hiljaista. Tähän kaikkeen ei ollut kulunut kolmea minuuttia kauempaa. Ja silti hetki sai sydämemme pakahtumaan.

Suutelimme.

Autossa, julkisella paikalla, me.

Odottaessamme naisen ja Timin paluuta katsoimme nauhoitteen tapahtuneesta. Nyt oli aikaa keskittyä yksityiskohtiin. Naapurimme pukeutumiseen, tapaan puhua koiralle, liikekieleen. Puhuimme myös teknisistä ratkaisuisista, mietimme yhden kameran siirtämistä, naapurin vierailu oli paljastanut eteisessä katvealueen jota emme olleet ottaneet huomioon.

Puolen tunnin kuluttua ohjelmisto hälytti.

Naapuri tuli sisään Timin kanssa. Vapautti koiran valjaista. Siirryimme keittiön kameraan. Nainen vaihtoi koiran veden. Mittasi ruoan ohjeideni mukaisesti. Timi seurasi tarkkaan jokaista liikettä. Odotti lupaa. Sai sen ja syöksyi ruoan kimppuun. Koiran elekieli oli niin tuttua että liikutuin. Katsoimme tarkkaan naista. Hän käyttäytyi eri tavalla kuin meidän seurassamme. Mieheni oli samaa mieltä. Oli silti vaikea sanoa mikä hänen tavassaan olla oli erilaista. Nainen siirtyi ikkunan luokse. Katsoi ulos. Eikö asuntomme kiinnostanut häntä? Eikö hän käyttänyt mahdollisuutta hyväkseen? Hän olisi voinut katsoa rauhassa kaikkea nyt kun emme olleet siellä. Timi tyhjensi ruokakipon, työnsi sitä pitkin lattiaa nuollessaan sen puhtaaksi. Nainen kumartui Timin puoleen. Soperteli sille jotakin mistä ei saanut selvää, halasi ja silitti koiraa joka heilutti vimmatusti häntää. Siirryimme eteisen kameraan.

Silloin näimme jotakin, mikä sai meidät katsomaan nauhoitteen yhä uudelleen ja uudelleen.

Nainen pysähtyi. Kääntyi seinää kohti, koko keho kouristui, painui kumaraan. Ajattelin että kova kipu iski häneen yllättäen, pelkäsin hänen saaneen sairauskohtauk-

Toivon että hän laittaisi
käden olkapäälleni.
Kaksi kättä, eikö toinen
riittäisi minulle.

Marko Järvikallaksen uuden novellikokoelman ihmiset kohtaavat toistuvasti mysteerin, selittämättömän, hetken jolloin kaikki väistämättä muuttuu. He ovat nuoria, aikuisia, keski-ikäisiä, vanhuksia, miehiä ja naisia tilanteessa jossa todellisuudesta on vaikea enää saada otetta. *Sano jotakin kaunista* kertoo epävarmuudesta modernissa luokkayhteiskunnassa ja ihmisistä, joiden identiteetti on häilyvä ja liikkeessä.

9 789522 348142

84.2 ISBN 978-952-234-814-2

www.siltalapublishing.fi

Graafinen suunnittelu Mika Tuominen

Kuvat iStockphoto, Mika Tuominen